

HOMILIE 27^E ZONDAG DOOR HET JAAR B ZA 6 / ZO 7 OKTOBER 2012

"De taaiheid van het gezin". Zo kopte Dagblad De Limburger vorige week zaterdag met een bladzijdegroot artikel. Het gezin lijkt dus heel wat stormen te kunnen overleven, maar het gezin van de jaren vijftig is niet het gezin van onze dagen. Iedereen heeft een mening over het gezin. Met grote regelmaat verschijnen er artikelen in tijdschriften en dagbladen. Maar ook de kerk laat regelmatig haar licht schijnen over deze menselijke gemeenschap, waarmee wij allen op een of andere wijze een relatie hebben. Niet altijd vallen haar gedachten in goede aarde, maar men kan niettemin stellen, dat haar spreken steeds bepaald wordt door het respect voor de menselijke persoon en de zorg voor zijn/haar levensgeluk. De lezingen van deze zondag geven aanleiding om eens stil te staan bij de ontwikkelingen die zich in elk modern gezin op een of andere wijze voordoen.

'Er wordt wat onderhandeld in het gezin'. Zo is de conclusie in het artikel in De Limburger. Tot een soortgelijke conclusie komt het landelijk dagblad 'Trouw', dat kopt met de titel 'Alsjeblieft - Dankjewel' als weergave van de huidige gezinscultuur.

Onze tijd is anders dan alle ons voorafgaande tijdperken. Geëmancipeerde burgers hebben tegenwoordig de mogelijkheid om individueel zin aan hun bestaan te geven. Niet langer heet het: Van vader op zoon en van moeder op dochter. Moderne mannen en vrouwen kunnen kiezen uit talloze opties, uit alle mogelijke levensstijlen. Dat brengt weliswaar de last met zich mee altijd weer keuzes te moeten maken en te verantwoorden op terreinen, die vroeger heel duidelijk waren. Maar ook deze vrijheid heeft zijn prijs.

Was het vroeger vaak uit nood, dat de vrouw moest werken om aan de armoede te ontsnappen; beschouwde men het als een verworvenheid in de sociale strijd, dat één inkomen voldoende was om een gezin te onderhouden, nu ligt het voor de hand dat vrouwen een baan buitenshuis zoeken. Zij hebben een opleiding gehad en hebben plezier in hun werk, zozeer, dat hun eerste aandacht uitgaat naar het werk en niet meer naar het gezin. Er is een groeiende markt van faciliteiten om de aandacht voor het kind uit te besteden. Een als gezinsvriendelijk bekend staand bedrijf wil in feite de werknemers laten vergeten, dat er nog kinderen zijn, waarvoor de werknemers moeten zorgen. Thuis is dan ook vaak wanorde en ruziën tussen ouders over de verdeling van de taken. De bange vraag bekruipt echter ieder weldenkend mens: "Welke zijn de maatschappelijke gevolgen van deze intense arbeidsvreugde van vrouwen en hun afnemende belangstelling voor moederschap en zorg voor hun gezin? Wat betekent het voor het kind?"

Onze paarse regering heeft zich tot doel gesteld om vrouwen te werk te stellen. Geen middel is geschuwd om vrouwen uit het gezin te halen en tot werk te verplichten. Alimentatierechten zijn beperkt. Bijstandsvrouwen worden verplicht werk te zoeken, als hun jongste kind vijf jaar geworden is. Hoezeer vrouwen ook klagen over de overbelasting die van hun dubbele taken het gevolg is, verlichting is niet mogelijk, want het regeringsbeleid heeft alleen de economische groei als doelstelling. Een typisch voorbeeld van korte termijn denken, want een regering die alleen aan cijfers denkt, vergeet dat de samenleving uit mensen bestaat. De economische betekenis van het moederschap als investering op langere termijn heeft geen aandacht. Aandacht voor de vrouw beperkt zich in Nederland tot aandacht voor de vrouw als werkneemster.

Wat betekent deze ontwikkeling voor het kind? Wat betekent dit voor de relatie van man en vrouw, als het zwaartepunt in hun leven op loonarbeid komt te liggen? Wat gaat er verloren, als het gezin als geheel van hoogstpersoonlijke betrekkingen daaraan ondergeschikt gemaakt wordt? De schrijfster van het artikel in 'Trouw', waarschuwt voor het verdwijnen van wat zij noemt: 'de vanzelfsprekende wederkerigheid' in het gezin. Dat wil zeggen, dat ouders en kinderen zichzelf

herkennen in de andere gezinsleden. Wanneer zij zich herkennen, kunnen zij elkaar erkennen. En erkennen wil zeggen: rekening houden met de ander op een wijze zoals jij zou willen, dat die ander rekening met jou houdt. Herkenning en erkenning zijn de bron van invoelingsvermogen, van sympathie en solidariteit, van een samen-gevoel. Het gezin is de plaats van een vanzelfsprekende liefde. Over en weer wordt zonder berekening gegeven en genomen. Over en weer is men bezorgd voor elkaars geluk. Schiet men hierin tekort, dan voelt men zich schuldig. Deze wederkerigheid biedt de sfeer, waarin het kind zich thuis voelt en leert om aandacht te hebben voor de ander. Gezinsleden voelen zich met grote vanzelfsprekendheid verplicht elkaar bij te staan, hulp en steun te geven zonder daarbij direct een rekening te presenteren. Men leeft in het besef: "De ander zal ooit wel eens wat goeds terug doen. Maar dat is nu niet aan de orde."

"Er wordt wat onderhandeld in het gezin," zo stelde de Limburger vorige week. Ook Dagblad 'Trouw' komt tot deze conclusie. Natuurlijk moet men niet generaliseren, maar niettemin kan men bepaalde conclusies trekken. De vanzelfsprekendheid in de wederkerige goedheid heeft schade opgelopen. Het gezin is meer een onderhandelingshuishouden geworden. Er wordt niet meer zo maar erop vertrouwd, dat de ander ooit eens een keer wat goeds terug zal doen. Er wordt boter bij de vis geest. Angstvallig verdelen man en vrouw de zorguren aan hun kinderen gelijkelijk. Hoe vaak ontstaat er niet ruzie omdat de ene partij meent, dat de ander te weinig doet? Hoeveel rancune ontstaat er niet, wanneer de man wel carrière maakt en de vrouw niet? Hoeveel echtscheidingen zijn niet het gevolg van deze nieuwe oorlog tussen de seksen. Vooral voor kinderen zijn de gevolgen ingrijpend. De zorg is wel uitbesteed, maar dit is nog geen ouderlijke zorg. Zij moeten tijd, aandacht en zorg veroveren op hun druk bezette ouders. Voor de huisvrede wordt het kind zoet gehouden met mooie beloftes en onmogelijk grote geschenken. Moet het ons dan verbazen, dat kinderen niet meer tereden te stellen zijn en met hinderlijk of onaangepast gedrag aandacht trachten af te dwingen? Enige jaren geleden verscheen in Elseviers een artikel met de titel 'Schatjes'. Het waren de ettertjes van kinderen van hoogopgeleide, welgestelde mensen. Deze kinderen kan men tegelijkertijd slachtoffertjes noemen van een gebrek aan gezinscultuur van affectieve en sociale wederkerigheid. Zij hebben niet meer geleerd om zichzelf in de ander te herkennen en hebben het daarmee verbonden invoelingsvermogen, liefde en solidariteit zich niet meer eigen kunnen maken.

De situatie vervoult de kerk met zorg. De aandacht voor het gezin is de kerk vaak verweten. In toenemende mate krijgt de kerk echter steun van onverdachte zijde, zoals van de schrijfster van het artikel in Trouw, die zeker niet kerks te noemen is. De kerk wil de vrouw niet beperken tot arbeidskracht. Maar haar ook als moeder erkenning, aandacht en waardering schenken. Ook al kunnen vele zorgtaken in het gezin gelijkelijk tussen de ouders verdeeld worden, toch zal voor een kind een vader niet hetzelfde zijn als een moeder. De aandacht voor het gezin is een lange termijn-investering, waarop een samenleving niet ongestraft kan bezuinigen. De samenleving moet niet allereerst uitzien naar kinderopvang, maar moet allereerst mogelijkheden met voorrang bieden aan herintredende moeders. Er moeten ruime mogelijkheden geboden worden voor moeders, die voor hun kinderen hun baan hebben opgegeven, om weer in het arbeidsproces terug te keren als de gezinssituatie dat rechtvaardigt. Helaas worden deze moeders vaak gestraft met blijvende werkeloosheid.

Gelukkig zijn er vele goede vaders en moeders. Voor hen heeft de kerk bewondering en zij wil aan haar dankbaarheid uiting geven. Maar het is, zoals zo vaak gebeurd, dat een kleine, hoog opgeleide groep zijn normen oplegt aan de anderen.

